

Bijbelstudie

Feestvieren met de Heer!

Pieter van den Berg

De Heer is een God die zijn volk laat feestvieren. Hij vulde op de kalender de feestdata in. Leviticus 23 is een hoofdstuk vol van feestafspraken. God bepaalde de agenda, het weekritme, de feestkalender voor zijn verbondsvolk. De Heer zei: met Mij is er leven en is het leven een feest. Bij Mij mogen jullie léven. De slavernij van Egypte ligt achter jullie; jullie zijn bevrijd om Mij te dienen. Geen gestreste samenleving; niet altijd maar werken. Elke week een rustdag, de sabbatdag: daar begint dit hoofdstuk met hoogtijdagen mee (Lev. 23:3). De boodschap van de offers, de sabbat en de feesten was: leef met Mij! En bij alle verschil tussen deze feestwetten in de agrarische samenleving van het Oude Testament en de mondiale economie vandaag 2000 jaar na Christus is dit de blijvende boodschap: jullie mogen met Mij leven – dag in dag uit, week in week uit, het hele jaar rond. Gód laat ons feestvieren. Want Hij zorgt voor ons leven. Feestvieren met Hem!

Het is heel menselijk om feest te vieren. Elke cultuur en elke godsdienst kent z'n eigen feesten. Maar met déze God is er leven en valt er wat te vieren! Erken zijn betrokkenheid bij heel je dagelijks leven, vier zijn bevrijdende daden voor zijn volk. Dat is pas leven. Zo was de kalender een combinatie van oogstfeesten (Loofhuttenfeest en Pinksterfeest) en van de heilsgeschiedenis (Pesach-Uittocht). Vier feest – dankbaar en vol verwachting. Verwacht het van Mij! In de loop van het vorige seizoen heb ik in Veendam een preken-serie gehouden over 'de Joodse feesten'. Om de combinatie met het schooljaar begon ik met het joodse burgerlijk nieuwjaar, de zevende maand. Die volgorde houd ik hier ook aan: Loofhutten, Pesach en Wekenfeest.

Verwerking

Feestvieren met God

Beleef je dit feestvieren ook echt of treedt er sleur of saaiheid op? Is het feestvieren alleen gereserveerd voor de zondag en de christelijke feestdagen?

Werkvorm: schrijfronde

Verdeel de groep in kleine groepjes van 3-4 personen. Ieder schrijft zijn commentaar op het bovenstaande op een vel papier (3 à 4 min.). Geef het papier door naar links. Lees wat de ander heeft geschreven en schrijf daar een reactie op (3 à 4 min.). Herhaal dit tot ieder zijn eigen papier terug heeft. Bespreek één voor één de resultaten van de schrijfronde. Zorg er met elkaar voor dat in de beschikbare tijd alle papieren besproken worden.

Lezen: Leviticus 23:2, 3 en 44.

Hebben de 'sabatten' meer betekenis voor ons vandaag in het Nieuwe Testament dan de 'feestdagen'?

Grote Verzoendag: diepe ernst

Het burgerlijk jaar begon met de zevende maand en werd op de eerste dag ingeluid door het blazen op de bazuinen (*Rosj Hasjana*, Lev. 23:23-25). Twee grote feesten waren er in deze

maand (september/oktober): Grote Verzoendag (de 10e, Lev. 23:26-32) en vijf dagen daarna het Loofhuttenfeest (15e- 22e, Lev. 23:33-44). Wat een contrast: diepe ernst én uitbundige vreugde. Lees het hele ritueel van de Grote Verzoendag, proef de spanning en de ernst. Het offer voor de hogepriester zelf, dan voor het volk. De hand op de kop van het dier. Om onze zonden sterft dit dier. Dat we mogen leven en feestvieren met God, is een wonder van genade – dat laat God beleven op deze dag. Hij zelf baant de weg: dicht bij Zichzelf, op het verzoendeksel wordt onze schuld bedekt, verzoend, gereinigd. En dan zijn de zonden voor de Heer ook echt weg. Dat mag Israël ook goed weten, als ze de andere bok voor Azazel de woestijn in zagen rennen. Echt weg.

Verwerking

Lezen: Leviticus 16 en Leviticus 23: 26-32.

Beantwoord voor jezelf de volgende vragen:

1. Wat zegt dit gedeelte over God de Vader, God de Zoon, God de Heilige Geest? .
2. Welke waarschuwing komt erin naar voren, ook voor jou?
3. Welke belofte wordt hierin gegeven?
4. Welk gedeelte spreekt jou het meeste aan?
5. Welk onderdeel kun je gebruiken voor het gebed?

Wissel de antwoorden uit in kleine groepjes(2-3 personen)

Wat zegt het jou dat de Grote Verzoendag als ‘dé Grote Dag’ werd beleefd?

Stellingen

- Alleen als je schuilt achter Christus, kun je bij God komen.
- Geen feest met God zonder verzoening.

Schrijf de stellingen op een vel papier of een bord. Laat leden van de groep hun mening erbij schrijven. Rangschik verwante opmerkingen naar onderwerpen om te bespreken. Bespreek dit met elkaar.

Loofhuttenfeest: uitbundige vreugde

Loofhutten was een dankfeestweek voor de oogst in het beloofde land. Het volk moest hutjes bouwen van takken van loofbomen en dacht terug aan Gods zorg tijdens de woestijnreis, toen ze in hutjes/tenten woonden, en uit Gods hand eten en drinken ontvingen. De oogst is binnengehaald en verwerkt: tarwe en gerst zijn op de dorsvloer uitgeslagen, de olijven zijn geplukt, de druiven zijn geperst. Dankbaar biedt het volk God daarvan geschenken aan (Deut. 16:17). Ook nu we ‘gesetteld’ zijn en in het beloofde land zelf werken voor de oogst, hebben we alles aan God te danken (Deut. 11:10-12). Zie je het voor je: samen een week in loofhutjes kamperen!?! Wat een feest voor kinderen. Iemand schreef: de hut is ‘koosjer’ als hij voldoende fragiel is: je moet eraan kunnen ‘schudden’, want ons alledaags bestaan is wankel. En we blijven pelgrims op weg naar Gods rijk.

Vragen

- Wat vind je van het vieren van een Loofhuttenfeest als oogstdankfeest?
- Steekt ons ‘dankuur voor gewas en arbeid’ niet wat mager af tegen de uitbundige dankweek van Loofhutten?
- Christus kwam onder ons ‘wonen’ (Joh. 1:14). Tegen de achtergrond van het Loofhuttenfeest licht dit op: Christus kwam als ‘loofhut’, ‘wankel menselijk bestaan’. Hij heeft onder ons

‘getabernakeld’, in een tent gewoond. God brak deze loofhut af, om voor ons hemelse woningen klaar te maken.

- Ook wij zijn en blijven hier op aarde pelgrims in een ‘wankele levenshut’. Lees 2 Korintiërs 5. Wat is de kern van dit hoofdstuk? Zoek verbanden met het Loofhuttenfeest. Beleef jij dan ook dat Góð je levensvreugde is en garandeert?

Schrift en (joodse) traditie

- De manier waarop de Joden vandaag de feesten vieren, is leerzaam. Let wel op het verschil tussen de feestwetten in Leviticus 23, eeuwen voor Christus, en de latere rabbijnse invulling van de eeuwen na Christus. Met de Joden vandaag voel je verbondenheid: zij vieren de feesten uit Leviticus. En ook pijnlijke afstand: het pesachlam mist; voor hen omdat er geen tempel is, voor ons omdat Christus ís geslacht.
- Er is ook een joodse traditie tussen het Oude en het Nieuwe Testament. Begrijpelijk, in de loop van de eeuwen van het Oude Testament zijn er tradities gegroeid rond de feesten. Eén ervan is de traditie op Loofhutten van de waterdraagceremonie, die we kennen uit buitenbijbelse bronnen. Priesters droegen het laatste water uit de bron van Siloam in een optocht naar de tempel, goten het uit bij het altaar en baden om regenwater voor het nieuwe seizoen. Dan gaat het opeens spreken dat Jezus tijdens het Loofhuttenfeest uitroept: ‘Laat wie dorst heeft bij Mij komen, stromen van levend water zullen uit zijn binnenste stromen.’ Prachtig hoe Jezus bij die traditie aansluit en toepast op Zichzelf.

Pesach: hét bevrijdingsfeest

God zag om naar de nakomelingen van Abraham, zwaar verdrukt in Egypte. De Heer maakt een nieuw begin in de heilsgeschiedenis en gaat het volk Israël bevrijden. Voor het eerst is er sprake van ‘een volk’. De maand van de Exodus wordt dan ook op Gods bevel voortaan het begin van het jaar. Vier het Pesach in de eerste maand, die valt in maart/april (Lev. 23:5-8 en Ex. 12). Telkens opnieuw werd het verhaal van Gods bevrijding verteld. Tijdens de pesachmaaltijd (het Seider) als antwoord op de vraag van de zoon: ‘Wat is dit voor een avond? Waarom is deze avond anders dan anders?’ En dan werd verteld over die eerste nacht, het eerste Pesach, over het bloed van het Paaslam op de deurposten en dat Gods verderfengel zó Egypte strafte en Israël spaarde.

Israël is niet zomaar een ‘vrij’ volk, ook niet alleen een ‘bevrijd’ volk, maar een ‘gespaard’ volk. De bron van het bestaan van het volk is Gods reddende ontferming. Later gaat Israël zich erop beroemen: ‘God heeft óns gered uit Egypte’ (vgl. Am. 9:7). Alsof God hen ook niet moest sparen.

Matses – brood zonder zuurdesem

Tijdens de uittocht moesten de Israëlieten de maaltijd gehaast eten: klaar voor vertrek. Er was geen tijd het deeg te laten rijzen, het brood werd zonder gist, zonder zuurdesem gebakken. Dat vroeg geloof, vertrouwen dat God ze die nacht zou bevrijden.

Eén van de bakkers in Veendam maakt nog elke week ‘zuurdesembrood’. Brood gebakken niet met gist, maar met zuurdesem. Elke dag doet hij wat oud deeg in een aparte bak, met telkens een beetje water. Een halve of hele week lang. Dat deeg gaat ‘rotten’, ‘gisten’. Door dat gistingsproces gaat het rijzen, maar dus ook stinken. Dan begrijp je dat dit zuurdesem (*chametz*) een symbool is van de zonden, die het leven bederven. Latere Joden bereidden zich voor met een grote voorjaars schoonmaak. En de kinderen moesten helpen om (soms verstopte) brood- en koekkrumels te zoeken.

Paulus betreft dat op ons nieuwe heilige leven in Christus: ‘Doe het oude dessem weg en wees als nieuw deeg. U bent immers als ongedesemd brood omdat ons pesachlam, Christus, is geslacht’ (1 Kor. 5:7). In een brief aan de gemeente in Griekenland, waarin de van oorsprong heidenen niet met dit feest bekend zijn geweest.

Vervulling in Christus, ons Pesachlam

Jezus de Messias is dé vervulling van het Pesachfeest. De bevrijding van schuld door Christus, het Lam van God dat de zonde van de wereld wegneemt. De christelijke gemeente is een ‘gespaard’ volk. Alle denken over ‘recht op redding’ is taboe. God heeft zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard. Prof. F. Viljoen ziet wel heel precies de vervulling in Christus (zie kader). Maar toch...

Vervulling in Christus, ons Pesachlam (naar prof. Viljoen)

- Het lam werd op de tiende dag in huis genomen:
  - zondag vond de intocht in Jeruzalem plaats.
- Het lam werd goed verzorgd en bekeken tot de veertiende dag: het lam moest zonder gebrek zijn:
  - de laatste week voor zijn kruisiging probeerden Farizeeën en Sadduceeën Jezus in de val te lokken; de Joodse Raad zoekt beschuldigingen tegen Hem; de Romeinen hebben Hem ondervraagd, Pilatus concludeert: Hij is onschuldig;
  - bij dit Lam is geen gebrek te vinden.
- Op de veertiende dag werd het Pascha gevierd en het Paashallel (Ps. 113-118) gezongen:
  - Jezus heeft met zijn leerlingen het Pascha gevierd, het avondmaal ingesteld en de psalmen gezongen: het Lam bezong zijn eigen lijden!
- Vanaf 9 uur werd het lam klaargemaakt:
  - Jezus is om 9 uur 's ochtends gekruisigd.
- Om 3 uur werd het lam geslacht:
  - Jezus is om 3 uur gestorven.
- Geen been van het lam mocht gebroken zijn:
  - soldaten kregen de opdracht om de beenderen van de gekruisigde mannen te breken zodat ze sneller zouden sterven, maar Jezus was al gestorven (Joh. 19:36).
- Er mocht niets van de maaltijd overblijven tot de volgende dag:
  - Jezus werd van het kruis gehaald voor het begin van de sabbat.
- Het bloed van het lam moest aan de deurposten (of het altaar) gesmeerd worden:
  - het bloed van Jezus vloeide over het kruis.
- Wie schulde achter het bloed van het lam, werd niet door het oordeel getroffen:
  - wie in vertrouwen schuilt achter het bloed van het Lam, is bevrijd van het oordeel!

Verwerking

- Ga de verbanden na die prof. Viljoen legt tussen Pesach en Christus. Doe dit in groepjes van twee en schrijf de bevindingen op. Wissel dit in de grote groep met elkaar uit.
- Jezus Christus stelde tijdens z'n laatste pesachmaal het avondmaal in. We horen de echo daar nog van als we het avondmaal vieren: ‘Dit is de beker der dankzegging.’ In het catechisatieboekje *Ik geloof* (deel 1b) wordt in een schema de maaltijd gevolgd. Zoek thuis op hoe de pesachmaaltijd eruit zag/ziet. Lees hoe prof. Van Bruggen in zijn commentaar op Marcus (p. 335-341) minder strak dat verband legt. Laat iemand thuis een samenvatting maken.

- Avondmaal + zuurdesem: nieuw leven. Grote schoonmaak. Schrijf deze woorden op een vel papier of een bord. Schrijf hieromheen woorden die jij hiermee associeert. Bekijk deze associaties en ga na wat opvalt. Bespreek dit met elkaar.

Wekenfeest: Pinksteren

Direct aansluitend op Pesach viel het 'Eerstelingenfeest'; de eerste schoof van de *gerste* oogst bracht men als beweegoffer aan de Heer (Lev. 23:9-14). Eerst danken, dan pas eten – in het vertrouwen dat de hele oogst door de Heer gegeven zal worden.

Vanaf die dag telde men zeven weken tot het volgende feest: het 'Wekenfeest' (*Sjavoe'ot*; Lev. 23:15-22), dat dus viel op de vijftigste dag ($7 \times 7 + 1$) na Pesach. In het Grieks is 50: '*pentakosta*' en daarvan komt ons 'Pinksteren'. Ook het Oude Testament kende dus een pinksterfeest: het Wekenfeest. Nu werden de eerstelingen van de *tarwe* oogst aan God gewijd. De Israëlieten mogen niet met lege handen voor de Heer verschijnen (Deut. 16:16-17).

Als de Heer de Eerste is in je leven, dan heb je oog voor je naaste. Niet voor niets werd op het Wekenfeest de boekrol van Ruth gelezen!

Op de pinksterdag van het Oude Testament, het Wekenfeest, viel de pinksterdag van het Nieuwe Testament. Na Jezus' hemelvaart wachtten de gelovigen in Jeruzalem op 'de belofte van de Vader' en werden toen 'verrast door de Geest'. Had het een speciale betekenis dat juist op het 'Wekenfeest' de Geest werd uitgestort? Of was het meer 'praktisch': nu hoorden al die feestgangers door de Geest van de opstanding van Messias Jezus?

Nu de Messias van Israël zijn bevrijdend werk heeft volbracht, met zijn bloed het hemels heiligdom is binnengegaan en zijn Geest heeft uitgestort – als Eerstelingsgave (Rom. 8:23), nu begint de grote oogsttijd: uit alle volken worden de gelovigen verzameld voor het messiaanse rijk. Dat is meer dan dat er alleen een vervulling is van het Wekenfeest. Nu Christus gekomen is, komt héél het oude verbond tot z'n doel: in het nieuwe verbond.

Vraag

- In latere tijden werd op het Wekenfeest ook het geschenk van de wet gevierd. Dat is begrijpelijk: zoals na Pesach het Wekenfeest komt, zo kwam men na de uittocht bij de berg Horeb. Maar deze combinatie met de heilshistorie heeft geen basis in de Bijbel zelf. Waarom is het wel een mooie lijn tussen de wet en de Geest? (Jes. 59: 21 en Jer. 31:33).

Feestkalender door de Geest

Vier dat God de Drager van ons leven is. Dat is de blijvende boodschap van de drie 'grote feesten': Loofhutten: de zorg van God de Vader voor ons leven. Pesach: verzoening door Christus, het Paaslam, Gods Zoon. Pinksteren: de Geest als eerste gave op weg naar het volle messiaanse rijk.

In de tijd na Christus, in de tijd van Pinksteren, schrijft God ons geen feestkalender voor. Ook niet de viering van de christelijke feestdagen van Kerst, Goede Vrijdag, Pasen en Pinksteren. Dat is een mooie invulling. Maar het gaat om méér. Je bent er niet als je de lijn kunt trekken van de joodse feestdagen naar Christus. Trek de lijnen door via Christus naar heel je leven. Christus is het brandpunt waarin alle lijnen uit het Oude Testament samenkomen en nu in de periode van Pinksteren weer uitwaaiëren naar de volle breedte van het leven, en de toekomst. Vier Gods grote daden in Christus.

Vier dat niet alleen in kerkdiensten, maar in heel je leven. In de tijd na Pinksteren mogen we geleid door de Geest van Christus zelf vormen daarvoor vinden, in iedere tijd en in iedere cultuur geëigende invullingen. De oogst was in de agrarische samenleving hét moment van de inkomsten. In onze mondiale samenleving zit de economie heel anders in elkaar. Vier dat God ons in Christus genadig is. Vul het zelf in, maar doe dat dan ook, persoonlijk en gemeenschappelijk. Op verjaardagen en jubilea. Als gemeente. Als je je maandelijkse salaris krijgt, en je vakantiegeld binnen is, de kinderbijslag binnen komt, de dertiende maand, of die bonus. Vier dat God je leven draagt. Vier dat met God en met elkaar. God draagt ons leven en onze toekomst.

Verwerking

Werkvorm: carrouselgesprek (bewaak hierbij goed de tijd!) Stelling: Ons feestvieren is vaak zo gesecculariseerd (los van God), terwijl onze erediensten zo geritualiseerd zijn. Zet de stoelen tegenover elkaar. Bespreek bovenstaande stelling met degene die recht tegenover je zit. Schuif na twee minuten allemaal een plaats naar links en bespreek de stelling weer. Doe dit tot je weer tegenover de eerste persoon zit. Bespreek vervolgens met de hele groep. Probeer een tegenovergestelde stelling te formuleren.

Vragen

- ‘Laat de aren aan de rand van de akker liggen voor de armen’ (Lev. 23: 22). Wat vind je van de volgende invulling voor vandaag: Een ‘gemeentefeest’ in mei of juni? ‘Iedereen’ legt z’n vakantiegeld ‘voor de voeten van de diakenen’ – of het veel, weinig of niets is. En de diakenen verdelen het totaal over het aantal adressen (zie ook Hand. 2 :44-45 en 4:34-35).
- Zou het dan ongepast zijn om tijdens zo’n ‘liefdemaaltijd’ samen het ‘avondmaal’ te vieren? (zie ook 1 Kor. 11: 20-22, 33-34). Bespreek in kleine groepjes het bovenstaande idee van een gemeentefeest. Wissel elkaars ideeën uit en probeer tot een concrete uitwerking te komen.

Literatuur

Judith B. Fellner, *Volgens de joodse traditie. Feestdagen, religieuze en culturele gebruiken, verhalen, liederen en culinaire specialiteiten*, Atrium, Alphen aan den Rijn, 2000, 2004.

W.J. Ouweneel, *Hoogtijden voor Hem. De bijbelse feesten en hun betekenis voor Joden en christenen*, Medema, Vaassen, 2001.

F. Viljoen, *Zevenmaal Feest. De betekenis van joodse feesten voor de christelijke eredienst*, Groen, Heerenveen, 2000.

Joh. de Wolf, *Schaduwen van het Licht. Bijbelstudie over het boek Leviticus*, De Vuurbaak, Barneveld, 1989²